

واکاوی جایگاه سلبریتی‌ها در توسعه سیاسی ایران پس از انقلاب اسلامی (۱۳۸۴-۱۴۰۲)

۱- جواد بیگلری، دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی. نویسنده مسئول*^۱

۲- سیدشمس‌الدین صادقی، دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی.

۳- مسعود اخوان کاظمی، استاد گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی.

چکیده

با گسترش شبکه‌های اجتماعی، سلبریتی‌ها طی سالیان اخیر اقدام به انعکاس دغدغه‌های مختلف مردم از طریق رسانه‌های مذکور نمودند. همین قضیه منجر به تاثیرگذاری این قشر از جامعه در فرایند توسعه سیاسی می‌گردد و موانعی را در روند دموکراتیزاسیون به وجود می‌آورد. سوال مطرح این است که سلبریتی‌ها چه نقش و جایگاهی در توسعه سیاسی ایران پس از انقلاب اسلامی داشته‌اند؟ در پاسخ، این فرضیه مطرح گردید که با توجه به نفوذ چهره‌ها و سلبریتی‌زدگی سیاست در جمهوری اسلامی، این گروه می‌تواند چالش‌هایی را در روند توسعه سیاسی برجای گذارد. مقاله حاضر، با بهره‌گیری از رویکرد نشانه‌شناسی، پست‌ها و استوری‌های سلبریتی‌ها که به صورت هدفمند در سکوی اینستاگرام انتخاب شده‌اند را برای نشان دادن تضعیف روند دموکراتیزاسیون به دلیل نقش‌آفرینی سلبریتی‌ها در سیاست را مورد خوانش قرار داده است و با به کارگیری روش کیفی از نوع توصیفی-تحلیلی و با استناد به اسناد و منابع کتابخانه‌ای، اثرات مداخله ستاره‌ها در روند فرسایش توسعه سیاسی مورد واکاوی قرار گرفته است. هدف از این پژوهش نیز نشان دادن نقش و جایگاه سلبریتی‌ها در تضعیف فرآیند توسعه سیاسی و سلبریتی-زدگی سیاست می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مداخلات ایشان در مسائل مختلف سیاسی-اجتماعی هرچند در آینده ممکن است نتایج مثبت و سطحی به همراه داشته باشد اما در نهایت روند توسعه سیاسی و دموکراتیزاسیون را مختل خواهد نمود.

کلیدواژه‌ها: توسعه سیاسی، سلبریتی، نشانه‌شناسی، سلبریتی‌زدگی سیاست، شبکه‌های اجتماعی.

¹ - Biglarijavad@gmail.com

امروزه با پیشرفت شگرف فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، شاهد حضور چشمگیر رسانه‌های فراگیر و سرگرمی و شبکه‌های اجتماعی مجازی در عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی-سیاسی می‌باشیم؛ یکی از کارکردهای شبکه‌های اجتماعی که آن را از سایر رسانه‌ها متمایز می‌سازد، چند رسانه‌ای و آزاد بودن دسترسی به آن است که کاربران می‌توانند افکار، عقاید، سلیقه‌ها، استعدادها، زندگی روزمره و... خود را جهت دستیابی به شهرت و تاثیر بر دیگران از طریق همزاد پنداری منتشر نمایند. از آنجا که جوامع کنونی به شدت رسانه‌ای شده‌اند، افرادی که توانسته‌اند دنبال‌کنندگان زیادی را در فضای مجازی به سمت خود جذب نمایند، تحت عنوان شاخصه‌ی «یوتیوبی» به عبارت دیگر، سلبریتی شناخته می‌شوند. سلبریتی در لغت به معنی آوازه و ناموری می‌باشد؛ اما در تعریفی جامع، سلبریتی به افرادی اطلاق می‌گردد که رسانه‌های اجتماعی نظیر سینما، تلویزیون، جراید و شبکه‌های اجتماعی آن‌ها را بر اساس استعدادشان به یک چهره شاخص همچون هنرمندان، ورزشکاران و غیره تبدیل نموده و توانسته‌اند طرفداران بسیاری را جذب رفتار، ایده‌ها و افکار خود نمایند. در ایران نیز تقریباً از اواسط دهه ۸۰ شمسی و تحت تاثیر رشد و پیشرفت زیرساخت‌های اینترنت و حضور اولین شبکه اجتماعی در کشور به نام اورکات و در پی آن و به مرور زمان برخورداری کاربران ایرانی از شبکه‌های اجتماعی گوناگون و متعدد همچون فیسبوک، توئیتر، اینستاگرام، تلگرام و... باعث سهولت کار چهره‌های شاخص ورزشی، هنرمندان و غیره در ابراز دیدگاه‌ها و عقاید خود و انتقال مفاهیم مدنظر خود به شهروندان گردید.

ظهور و تاثیر سلبریتی‌ها در شئون مختلف زندگی سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... اهمیت فراوانی دارد و باید به آن از دیدگاه یک مسئله اجتماعی نوپدید پرداخت. از این رو باید به این نکته اشاره نمود که با توجه به کاهش اعتماد سیاسی شهروندان به حکومت‌ها و ایجاد شکاف میان آنان، نفوذ سلبریتی‌ها در میان آحاد جامعه افزایش می‌یابد و شهروندان جهت سنجش و ارزیابی رفتارهای خود شاخص‌ها و الگوهای جدیدی را انتخاب می‌نمایند. به همین سبب با نفوذ اجتماعی گسترده و مقبولیت سلبریتی‌ها، رفتار اجتماعی این قشر از جامعه مبنا و معیار قضاوت کنشگران اجتماعی قرار می‌گیرد. با توجه به نفوذ گسترده‌ی چهره‌های شاخص در اذهان عموم جامعه، این قشر اقدام به مداخله و اظهار نظرهای غیر کارشناسی در زمینه‌های غیرمرتبط و غیر تخصصی خود از جمله در حوزه‌ی مسائل سیاسی، علوم اجتماعی و غیره می‌نمایند؛ به گونه‌ای که می‌توان گفت که سیاست و سلبریتی در هم-تنیده شده‌اند. عجین شدن بیش از پیش سیاست و سلبریتی را که ما امروزه شاهد آن هستیم، منجر به سلبریتی‌زدگی سیاست گردیده است؛ مهم‌ترین عامل این امر را می‌توان در رسانه‌ای شدن جوامع جستجو نمود. امروزه افراد نامور از طریق شبکه‌های اجتماعی در تعیین دستور کارهای سیاسی و دادن سرنخ‌های سیاسی، تغییر و هدایت افکار عمومی نقش برجسته‌ای ایفا می‌نمایند. با تداوم سلبریتی‌زدگی سیاست و مرجعیت آنان برای شهروندان، حضور سلبریتی‌ها در امور سیاسی پررنگ‌تر خواهد گردید؛ به شکلی که آنان با استفاده از قدرت نفوذ و اقناع خود می‌توانند توجه رسانه‌ها، سازمان‌ها و نهادها و اکثر شهروندان را به خود جذب نمایند و جایگاه مسائل اصلی و فرعی را در

سنجش‌گری‌ها تغییر دهند و انتخاب‌های سطحی و احساسی را جایگزین انتخاب عقلانی نمایند. از این رو نویسندگان بر این باورند که افراد نامور درصدد آن هستند که از طریق هدایت افکار عمومی، به واسطه تبلیغات گسترده به دنبال کسب محبوبیت بیشتر و تاثیرگذاری گسترده بر روندهای سیاسی هستند. هدف این پژوهش نیز بررسی چالش‌های توسعه سیاسی در ایران ناشی از نقش‌آفرینی سلبریتی‌ها در سیاست است؛ زیرا که آنان به دنبال تبدیل سیاست به سیاست نمایشی هستند که همین امر در نهایت منجر به تضعیف روند دموکراتیزاسیون و توسعه سیاسی در ایران خواهد شد. برای این منظور سعی گردیده تا با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی جایگاه سلبریتی‌ها در توسعه سیاسی در جمهوری اسلامی ایران را مورد بررسی قرار دهیم. سوالی که در اینجا مطرح گردیده آن است که سلبریتی‌ها با نقش‌آفرینی در سیاست چه موانعی را در مسیر توسعه سیاسی در ایران ایجاد نموده‌اند. در پاسخ به سوال فوق، این فرضیه مورد بررسی قرار گرفت که ایشان با انعکاس نیازهای کاذب و سطحی جامعه و شهروندان، موانع بزرگی را در مسیر توسعه سیاسی و فرایند دموکراسی حداکثری ایجاد می‌نمایند. در این نوشتار از منابع کتابخانه‌ای و اطلاعات سایت‌های معتبر برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردیده است.

۲- چارچوب نظری

۱-۲- توسعه سیاسی

توسعه یکی از مفاهیم اساسی و در عین حال پیچیده و مبهم سیاسی و اقتصادی جامعه‌شناسی توسعه است. با توجه به تعاریف مرتبط با توسعه، تعریفی که نمایانگر اشتراک میان آن‌هاست، افزایش مشارکت آگاهانه و فعال شهروندان را رویکرد اصل خود تلقی می‌نماید. تعریفی که گذار از وضعیت سنتی به مدرنیت را توسعه بپندارد، نوعی باور به تقابل میان سنت و مدرنیته نهفته است و این موضوع که در بسیاری از عرصه‌ها این پیکار غیرواقعی بوده و یا شدت آن به میزان مطرح شده نیست (حیدری و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۰). فوکویاما معتقد است که این اصول اخلاقی و ارزش‌های عمیق و سنتی است که می‌تواند زیربنای فکری، روحی و روانی لازم برای همکاری بین افراد جهت دستیابی به توسعه را فراهم کند. توسعه چه به عنوان برنامه و چه تحت عنوان فرایند، نتایج و پیامدهایی دارد که مهمترین دستاورد مورد انتظار آن افزایش کیفیت زندگی نوع بشر است. بنابراین مشارکت آگاهانه مردم را به عنوان هسته اصلی توسعه امری پذیرفته شده و به دنبال آن است که حرکت رو به جلو، جامعه را چند بعدی محسوب و بر درون‌زا بودن توسعه تاکید دارد. از آنجا که این جایگاه مطلوب است، می‌بایست سایر جوامع به سمت آن حرکت کنند. رویکرد مشارکت‌محور به زمینه‌های سیاسی - اجتماعی و فرهنگی توجه بیشتری کرده و اشخاص آگاه را عامل گزینش و تعیین کننده مسیر توسعه می‌داند. اولین نکته در مورد توسعه این است که این مفهوم دارای بار ارزشی می‌باشد و به نوعی مترادف کلمه بهبود به کار می‌رود (ازکیا، ۱۳۹۲: ۱۸). توسعه سیاسی که اغلب در گفتمان رایج امروز ایران مرادف با افزایش مشارکت شهروندان درک می‌شود، مفهومی چندوجهی و پیچیده است و در میان نظریه‌پردازان مختلف در مورد تعریف و شاخصه‌های توسعه سیاسی وحدت و انسجام وجود ندارد. یکی از مکاتب ریشه‌دار در مطالعات توسعه، نظریه نهادگرایی است که مطابق آن زمانی می‌توان یک جامعه را توسعه یافته قلمداد نمود که درباره هر نیازی، نهادی برای پاسخگویی و تامین آن نیاز وجود داشته باشد. توسعه سیاسی نماد شکل‌گیری

قالب فکری جدیدی است که در آن فرایندی نهادین از حرکت پیشرونده ولی متعادل، خودفزاینده و با ثبات سیاسی انجام می‌شود که در آن یک جماعت انسانی سیاسی به سوی مشارکت فعال سیاسی خودجوش، داوطلبانه، آگاهانه و عاقلانه گام می‌نهد تا برای تمام مشکلات مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی خود از لحاظ سیاسی با همدلی و به‌طور مسالمت‌آمیز راهجویی مدبرانه و پویا داشته باشند (سیف‌زاده، ۱۳۹۲: ۱۵).

۲-۲- معیارهای توسعه سیاسی

طبق آرای ساموئل هانتینگتون، معیارهای توسعه سیاسی عبارتند از پیچیدگی، استقلال، انعطاف‌پذیری، یگانگی و پراگماتیسم. به‌طور کلی وی مفهوم توسعه سیاسی را مطابق با میزان صنعتی شدن، تحرک و تجهیز اجتماعی، رشد اقتصادی و مشارکت سیاسی مورد ارزیابی قرار داده است. لوسین پای نیز معتقد است در مجموع افزایش ظرفیت نظام را در پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های مردم، تنوع ساختاری، تخصصی شدن ساختارها و همچنین افزایش مشارکت سیاسی را اصل اساسی توسعه سیاسی قلمداد می‌کند (قوام، ۱۳۹۰: ۱۱-۱۰). از نظریات این دو اندیشمند می‌توان چنین برداشت نمود که مشارکت سیاسی یکی از شاخصه‌های اصلی توسعه سیاسی می‌باشد. مارتین لیپست در مقاله‌ای صریحاً نشان داد که میان توسعه سیاسی و عوامل اجتماعی و اقتصادی رابطه همبستگی وجود دارد (بشیریه، ۱۳۹۱: ۱۵). معیار عمده‌ای را که کارل دویچ برای نشان دادن توسعه سیاسی در جوامع در نظر می‌گیرد، میزان تحرک اجتماعی است. دویچ بر این باور است که تحرک اجتماعی فرایندی است که به موجب آن اعتقادات و وابستگی‌های سنتی در زمینه‌های سیاسی، روانی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دچار تحول و دگرگونی شده و توده مردم را برای قبول الگوهای رفتاری جدید آماده می‌کند (قوام، ۱۳۹۰: ۱۴). به‌طور کلی از دیدگاه متفکران طرفدار دموکراسی، شاخص‌های مهمی همچون تقویت جامعه مدنی و به تبع آن آزادی‌های مدنی و سیاسی، حاکمیت مردم، حقوق مدنی، مساوات‌طلبی، قانون و قانون‌مداری، مشارکت سیاسی، احزاب، پارلمان و پارلمانتاریسم از مولفه‌های اصلی و مشترک یک نظام سیاسی توسعه یافته به شمار می‌روند (آذرشب؛ آسوده، ۱۳۹۸: ۹۶-۹۵).

۲-۳- چیستی سلبریتی

امروزه اکثر شهروندان با اصطلاح سلبریتی آشنایی دارند اما ارائه تعریفی کوتاه و در عین حال جامع از آن که به شکل شایسته‌ای پاسخگوی همه‌ی پرسش‌های مختلف ناشی از این آگاهی باشد، دشوار به نظر می‌رسد. بی‌شک، این واژه ریشه‌ای مذهبی دارد و از شکوه و جلال و جشن مقدس خبر می‌دهد، اما کاربرد امروزی آن سکولار است تا مذهبی. سلبریتی در توصیف نوعی خاص از چهره‌های فرهنگی استفاده می‌شود که شهرت و آوازه یا انگشت‌نما بودن آنان مقدم بر خود آن‌هاست و صفت متمایز فرهنگی‌شان، تماشا شدن است. مشاهیر معمولاً شهرتشان را در صنعت سرگرمی یا در محبوب‌ترین ورزش‌ها همچون فوتبال پیدا کرده‌اند که در این زمینه می‌توان به فوتبالیست‌های معروف همچون رونالدو و غیره که روند تبدیل از ورزشکار به سلبریتی شدن را طی نموده‌اند، مشاهده کرد. با این وجود، واژه سلبریتی دیگر صرفاً به آن دسته از افرادی تعلق ندارد که در ظاهر استعداد ویژه‌ای دارند و به وضوح فرصت‌های چندانی هم برای کسب شهرت ندارند. این لغت به همان اندازه احتمالاً برای دلالت به کسانی به

کار گرفته شود که توانایی تحقق تخیلات جمعی ما از ستارگی یا توانایی انجام برخی کارهای انحرافی را دارند که به آن دلیل مشهور شده‌اند و مهم‌تر از آن، می‌توان این واژه را درباره افرادی به کار برد که از نظر ما درجه یک، گستاخ یا صرفاً محبوب‌اند که در چارچوب‌های زندگی واقعی، به شکلی عذاب‌آور آن‌ها را برای بسیاری از ما دست‌نیافتنی می‌سازد. از آنجا که علاقه‌ی عمومی به زندگی خصوصی سلبریتی‌ها به موازات افزایش مخاطبان ناموران رشد می‌یابد، آنان خود به این درک رسیده‌اند که یکی از بهترین راه‌های حفظ شعله‌های درخشان شهرت، آشکارسازی بی‌شرمانه‌ی خودشان، با عریان نمودن همه چیز برای مخاطبانی مشتاق است. با این وجود، با توجه به تمامی خواسته‌ها و تلاششان، بسیاری از سلبریتی‌ها محکوم به تحمل سرنوشت دربان در نمایشنامه مک‌بث شکسپیر هستند، اینکه دروازه را با بلوف و سر و صدا باز کنند، اما پس از مدت زمان کوتاهی از مرکز صحنه ناپدید گردند (Blackshaw; Crawford, 2009:7-9).

۴-۲- نظریه نشانه‌شناسی فردیناندو سوسور

فردیناندو سوسور که از او به عنوان پدر علم نشانه‌شناسی یاد می‌شود، از پیشگامان مطالعات نشانه‌شناختی به شمار می‌رود. سوسور، نشانه را موضوعی فیزیکی و اما در عین حال معنادار می‌پندارد. پدیده‌ای که از ترکیب "دال" و "مدلول"^۲ تشکیل می‌شود. اندیشه‌های سوسور در باب زبان و نشانه زبانی بر تقابل‌هایی همچون دال و مدلول، جانیشینی و هم‌نشینی متکی می‌باشد. سوسور تلاش نمود زبان‌شناسی را از قلمرو محدود قرن ۱۹ خارج نماید و چندین مسئله و موضوع را نیز مطرح می‌کند که همچنان در حوزه زبان‌شناسی دارای جایگاه ویژه هستند و آن‌ها عبارتند از: تمایز مطالعه تاریخی و توصیفی، تمایز زبان و گفتار، تمایز رابطه جانیشینی و هم‌نشینی، سیستم و ارزش-ها. وی در این زمینه معتقد است که "بسیاری از دانش‌پژوهانی که با آن [نشانه‌شناسی] برخورد می‌کنند، آن را آشفته و مغشوش می‌یابند و البته بسیاری دیگر آن را خیلی مهیج می‌بینند" (چندلر، ۱۳۸۷: ۲۱). همچنین در حوزه نشانه-شناسی سوسور بر این باور است که "نشانه زبانی نه یک شی را به یک نام، بلکه یک مفهوم را به یک تصویر صوتی پیوند می‌دهد. تصویر صوتی، آوایی مادی نیست که جنبه فیزیکی داشته باشد، بلکه اثر ذهنی این آواست و حواس ما نمایشی از آن را ارائه می‌دهد، نشانه زبانی محسوس است و اگر بر آن شویم آن را مادی بنامیم، تنها به همین معنی و برای تقابل با وجه دیگر تداعی، یعنی مفهوم است که معمولاً مجردتر می‌نماید" (سوسور، ۱۳۷۸: ۹۶).

۵-۲- روش‌شناسی پژوهش

در پژوهش حاضر، با توجه به هدف آن، مبنی بر خوانش پست‌ها و استوری‌های سلبریتی‌ها در بستر اینستاگرام و بررسی نقش و جایگاه ایشان در تضعیف روند دموکراتیزاسیون می‌باشد؛ همچنین در تبیین و تحلیل تصاویر منتخب، از روش نشانه‌شناسی بهره گرفته شده است. "نشانه‌شناسی ضمن بررسی و تحلیل نشانه‌ها در متون رسانه‌ای در

1 - Signifier

2 - Signified

3 - Dichotomy

قالب گفتار، نوشتار و تصویر و فهم دلالت‌های صریح و ضمنی نشانه‌ها، سعی در کشف روابط و ساختارهای پنهان و نهفته‌ای دارد که نشانه‌ها ظواهر و بازنمود آن به شمار می‌روند" (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۱۰۱-۱۰۰). مطابق نظر کورتین، نشانه‌شناسی با این حقیقت روبرو می‌باشد که ارجاع نه اجتناب‌ناپذیر و نه ضروری است (Curtin, 2009: 52)، یا اینکه از نشانه‌شناسی جهت تعیین و بررسی ساخت و تفسیر یک نشانه که همان دستیابی به معنای نهفته در بطن دال‌ها از طریق مدلول‌ها می‌باشد، مورد استفاده قرار می‌گیرد (صادقی و فتحی، ۱۴۰۱: ۱۰۲). در این نوشتار سعی شده است تا از روش نشانه‌شناسی جهت بیان واقعیت، تفسیر و تبیین ساختار پست‌ها و داستانک‌های مورد بررسی در این پژوهش استفاده شود.

جامعه آماری پژوهش از ابتدای (فروردین) سال ۱۳۹۸ تا پایان (اسفند) ۱۴۰۲ را شامل می‌شود. بر اساس جست‌وجوی صفحات اکثر سلبریتی‌های بازیگر سینما و تلویزیون ایرانی که با انتشار تصاویر اقدام به مداخله در امور سیاسی- اجتماعی نموده بودند، حدود ۵ هزار پست و استوری استخراج و در نمونه آماری، با توجه به روش نشانه‌شناسی و محدودیت‌های آن، ۲۰۰ تصویر به صورت هدفمند انتخاب شدند. همچنین با در نظر داشتن محدودیت حجم مقاله، با مراجعه به ۱۰ نفر از کارشناسان و پژوهشگران علوم سیاسی ۶ تصویر به صورت هدفمند و منطبق با اهداف پژوهش، مورد تحلیل قرار گرفتند.

برای تعیین اعتبار ابزار این مقاله، از اعتبار صوری بهره گرفته شد است. همان‌طور که در مباحث فوق‌الذکر اشاره شد، ۲۰۰ تصویر که محتوای سیاسی داشتند در اختیار ۱۰ نفر از صاحب‌نظران قرار گرفت و ۶ پست یا داستانک^۱ با نظر ۸۰ درصد موافق گروه اعتبارسنجی برای تحلیل تصاویر انتخاب شد. برای افزایش پایایی پژوهش از روش مثلت‌سازی استفاده شد؛ به شکلی که هر تصویر پس از تحلیل، به صورت جداگانه در اختیار دو نفر از پژوهشگران علوم سیاسی که تصاویر را گزینش نموده و نظر موافق داشتند، قرار گرفت و پس از تایید آنان در اختیار یک متخصص زبان‌شناسی قرار گرفت و پس از تایید نهایی آن سه نفر، تحلیل‌های صورت گرفته در پژوهش منظور شد.

روش تحلیل پژوهش حاضر، ناظر به اجرای تکنیک تحلیل تصویر می‌باشد تا دلالت‌های معنایی از نمای منتخب استخراج شود؛ بنابراین سعی گردیده تا به مدد الگوی نشانه‌شناسی سوسور خوانش تصاویر منتشر شده از سوی سلبریتی‌ها در اینستاگرام و توصیف چالش‌های ایجاد شده توسط آنان در فرایند توسعه سیاسی فراهم شود. با توجه به ماهیت این پژوهش که خود از نوع کیفی و مفاهیم آن برآمده از رویکرد تفسیری می‌باشد، مقاله، ادعای تعمیم-پذیری نتایج ارائه شده را ندارد و یافته‌ها در محدوده ۶ تصویر منتخب و مورد بررسی، قابل استناد است.

۳- یافته‌های پژوهش

۱-۳- نقش و جایگاه سلبریتی‌ها در مسئله توسعه سیاسی

^۱ - Story

سلبریتی‌ها با انتشار مطالب در بستر شبکه اجتماعی اینستاگرام درصدد آن هستند تا با انعکاس نیازهای مردم، خود را حامی شهروندان نشان دهند و به محبوبیت خود بیفزایند. اما بیان خواسته‌های مردم منجر به آن می‌گردد که افراد نامور در حوزه‌های مختلف زندگی سیاسی- اجتماعی که دانش و تخصص کافی در آن زمینه را ندارند، مداخله نمایند؛ همین امر می‌تواند نتایجی به بار آورد که گذار به دموکراسی حداکثری و توسعه سیاسی را با چالش‌هایی جدی مواجه نماید.

۱-۳-۱- دو قطبی‌سازی جامعه

یکی از مهم‌ترین و پر بازخوردترین کنشگری سیاسی در عرصه فضای مجازی، مربوط به هم‌رسانی تصویری از خانم پروانه معصومی است که توسط یکی از سلبریتی‌های مرد حوزه سینما انجام شده است. در این کنشگری مجازی این بازیگر سینمای ایران تلاش کرده بود تا هم‌زمان با واکنش به رویداد مرگ یک سلبریتی دیگر، به نقد شخصیت و منش سیاسی او بپردازد، یک جریان سیاسی خاص را مورد نقد قرار دهد و هم‌زمان از طریق نفی کارنامه سیاسی و هنری آن سلبریتی، به نمایش دیدگاه خود بپردازد. به عبارت دیگر، از منظر گفتمان زبان‌شناسی این نفی به مثابه تأیید مستتر می‌تواند در نظر گرفته شود. در این چارچوب ارزش‌های مورد نظر سلبریتی مرد منتشر کننده تصویر پروانه معصومی به صورت مستقیم از طریق دیگرسازی از باورها و ارزش‌های مورد احترام سلبریتی دیگری که تصویر او منتشر شده است برای تأیید مخاطبان در معرض نگاه آنان قرار گرفته است. در اینجا دیگری به مثابه فردی در نظر گرفته می‌شود که از نظر هویتی در چارچوب گروه ما قرار نمی‌گیرد. دیگری همواره از نظر هویتی، سبک زندگی ارزش‌ها و رویکردها در نقطه مقابل ما قرار می‌گیرد. از همین رو تأکید بر تفاوت و تمایز او است که نشان دهنده آن است که در اینجا ارزش‌های دیگری وجود دارند که باید بر روی آن تأکید داشت. به این ترتیب در اینجا بازنمایی دیگری، روشی برای رسمیت بخشیدن به هویت و اندیشه‌ای است که از آن «ما» قلمداد می‌گردد.

تصویر ۱ پست اینستاگرام بازیگر مرد ایرانی در واکنش به مرگ یک سلبریتی زن دیگر

در تصویر فوق، سلبریتی تلاش کرده است تا با به نمایش گذاشتن آنچه که در تصویر قرار دارد و نکوهش ضمنی آن از طریق نشانگان تصویری موجود در آن به تأیید ارزش‌هایی بپردازد که در این عکس وجود ندارد. همانگونه که در این تصویر مشخص است هیچ نشانه یا عنصری از «تصویری ما» در این پست اینستاگرامی قابل مشاهده نیست، اما چارچوب تصویر، عکس، چیدمان سوژه در کنار پس زمینه و پیش زمینه و گفتمان کلامی که در این تصویر به کار برده شده است به مخاطب این پیام را منتقل می‌کند که در حال تماشای یک پیام در مورد «دیگری» است. دقت در توضیح تصویری که از سوی منتشر کننده تصویر بر روی عکس درج شده است نمایش این تمایز موجود میان «دیگری» و «ما» را برای ما و مخاطب هویدا می‌کند.

به این ترتیب می‌توان گفت که پست اینستاگرام این سلبریتی در هر دو بعد تصویری و کلامی حاوی نشانگانی است که در آن تلاش شده است تا با ارجاع به زیست شهروندی پروانه معصومی، به مثابه فردی یاد شود که مدافع ارزش‌هایی بوده است که متعلق به «ما»ی مورد نظر این سلبریتی مرد سینمای ایران نیست. در اینجا به وضوح می‌توان شاهد خلق یا تبلیغ یک فضای دوقطبی بود که در تصویر و متنی بود که از سوی این سلبریتی منتشر و بر روی آن تأکید شده است. در اینجا شاهد حضور یک قطب به مثابه ما هستیم که در آن ارزش‌های مورد نظر سلبریتی مرد سینمای ایران در تعارض مستقیم با ارزش‌های سلبریتی دیگری است که به تازگی جان خود را از دست داده بود. در اینجا نقطه تمایز اساسی و اصلی که از دیدگاه نشانه‌شناسی سوسور می‌تواند به عنوان عامل تمایز میان ما و دیگری در این تصویر باشد حجاب خانم بازیگر است. به عبارت دیگر، این تصویر منتشر شده در صفحه سلبریتی مرد مخالف حجاب اسلامی، گفتمان بازیگر زن در مورد حجاب و کنش اجتماعی او به عنوان نقطه تمایز میان «ما» و «دیگری» همه در قالب یک تصویر نشانه‌شناسانه به نمایش درآمده است. امری که به تعبیر دقیق می‌توان از آن به عنوان کنشی رسانه‌ای برای دوگانه‌سازی میان جامعه یاد کرد. در اینجا دیگرسازی به یاری تصویری که از پوشش

حجاب چادر که داوطلبانه از سوی بازیگر زن سینما انتخاب شده است ماهیت نشانه‌شناسانه پیدا کرده و باعث گردیده است که مخاطبان صفحه این سلبریتی مرد سینما واکنش‌هایی را از خود به نمایش بگذارند که متأسفانه نمایانگر و دلیل دیگری برای ایجاد یک جامعه دوقطبی در ایران است.

مدلول	دال
<p>در این تصویر سلبریتی زن (پروانه معصومی) در حال سخنرانی با حجاب چادر و در یک دیدار رسمی مشاهده می‌شود و مخاطب همزمان با خواندن پیام متنی مندرج بر روی تصویر متوجه این نکته می‌گردد که این سلبریتی زن سینمای ایران از منظر سیاسی، هویتی، ارزشی و سبک زندگی دارای تفاوت‌هایی فاحش با منتشر کننده تصویر است. به این ترتیب با نكوهش ارزش‌های منتسب به «دیگری» در این تصویر و تأکید بر عدم فراموشی آن‌ها مخاطب متوجه حضور یک هویت جایگزین می‌شود که از سوی سلبریتی مرد برای «ما» تجویز شده است.</p>	<p>پوشش چادر در این تصویر یک دال مرکزی است که به واسطه آن و به یاری متن همراه با تصویر مجموعه‌ای از نشانگان «ما» و «دیگری» در معرض دید مخاطب قرار گرفته است.</p>

جدول ۱ تحلیل دال و مدلول پست اینستاگرام بازیگر ایرانی در مورد مرگ سلبریتی زن ایرانی (پروانه معصومی)

۱-۳-۲- مداخله در فرایند سیاستگذاری و تصمیم‌گیری

در شهریور ۱۴۰۱ مجموعه‌ای از اعتراضات شهرهای مختلف ایران را فرا گرفت و به بروز یک بحران سیاسی بزرگ در محیط داخلی کشور منجر گردید. با تداوم اعتراضات، تعدادی از سلبریتی‌های ایرانی قدم به مسیر اعتراض به سیاست‌های موجود در کشور برداشتند و خواستار تغییراتی در مسیر حکمرانی شدند. در این میان یکی از سلبریتی‌های زن که حضور فعالی در سینما دارد در اواسط مهرماه سال ۱۴۰۱ به شکل زیر به اعتراض پرداخت: او با انتشار تصویری از مهسا امینی در متنی بر روی این نکته تأکید نمود که با به طول انجامیدن اعتراضات خیابانی در ایران نهاد ارتش باید مداخله نماید و همزمان نیاز است که بر اساس تعداد معترضان رفتارندوم در کشور برگزار گردد. بررسی‌های صورت گرفته، حاکی از آن است که هیچ کدام از ادعاهای این سلبریتی در زمینه قانون اساسی، رفتارندوم و ضرورت دخالت ارتش در مناقشه سیاسی به وجود آمده در کشور ایران صحت ندارد. اما، این سلبریتی سینمایی با توجه به متنی که منتشر کرده، نشان داده است که به احتمال زیاد موفق به مطالعه متن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نشده است و از یک منبع غیرمعتبر برای محتوای بحث خود یاری گرفته است. از بعد نشانه‌شناسی متن، این امر نشان دهنده آن است که همچون برخی از شهروندانی که انگیزه کافی برای مطالعه و تحلیل ندارند و از

رسانه‌های غیرمعتبر به عنوان منبعی برای کسب دانش استفاده می‌کنند، این سلبریتی نیز در نتیجه قطبی‌سازی سیاسی در جامعه ایران به جای استناد به منابع معتبر به سمت پیگیری اخبار از رسانه‌های زرد و منابع نامعتبر رسانه‌های اجتماعی حرکت کرده است. بررسی‌های علمی که توسط محققان مختلف در زمینه اخبار زرد در رسانه‌های اجتماعی انجام شده نشان دهنده آن است که با شدت یافتن شکاف اجتماعی بر سر موضوعات سیاسی مختلف گرایش بیشتری از سوی مردم برای پیگیری اخبار از منابع خبری همسو به جای منابع خبری معتبر نشان داده می‌شود (احمدی، ۱۳۹۷: ۱۵۲-۱۵۱).

19,157 likes

چهل روز گذشت... طبق قانون اساسی اگر تظاهرات ۳۱ روزه صورت بکشد ارتش باید به نفع مردم وارد عمل شود. طبق قانون اگر ۳/۵ درصد از مردم یک کشور تظاهرات کنند باید رفتارندم انجام شود - طبق قانون -

تصویر شماره ۲ پست اینستاگرامی یک سلبریتی در خصوص اعتراضات سال ۱۴۰۱

به این ترتیب در تحلیل کلی نشانه‌شناسی این پست اینستاگرامی باید گفت که با توجه به محبوبیت سلبریتی‌ها در میان شهروندان به دلیل همسو بودن با افکار و عقاید اکثریت، این قشر از جامعه به عنوان گروه مرجع نوین شناخته می‌شود و تاثیر بسزایی در افکار مخاطبان خود دارند. از این رو ایشان درصدد آن هستند تا در فرایندهای سیاستگذاری و تصمیم‌گیری مداخله نمایند تا هم نیازهای شهروندان را انعکاس دهند و هم بر شهرت خود بیفزایند؛ اما مداخله آنان در این فرایند به دلیل عدم تخصص و دانش کافی در حوزه‌های سیاسی و اجتماعی منجر به افول احزاب، شخصی‌سازی سیاست و در نهایت تضعیف روند دموکراتیزاسیون می‌گردد.

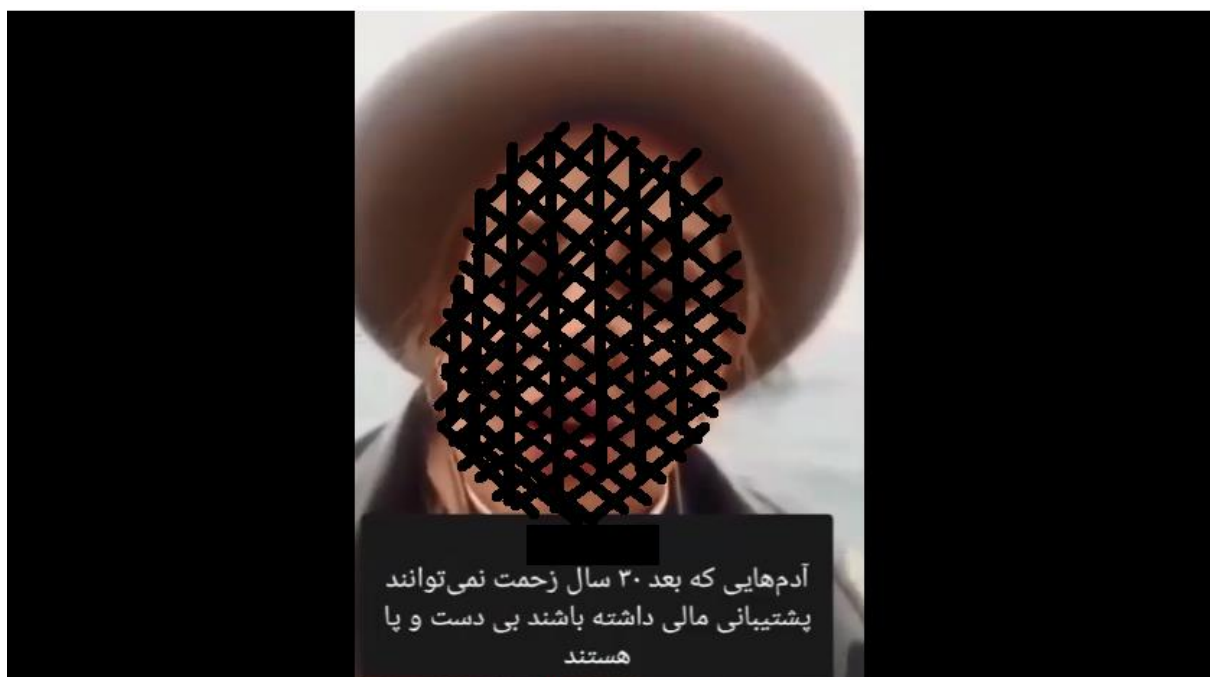
مدلول	دال
فقدان رجوع به رسانه‌های معتبر	خبر جعلی
فقدان سواد رسانه‌ای	بازنشر تحلیل و خبر جعلی
	عدم صحت سنجی اطلاعات در پست صفحه شبکه

فقدان دانش عمومی در زمینه تاریخ و سیاست تطبیقی	اجتماعی اینستاگرام
عدم آشنایی کاربران رسانه‌های اجتماعی با شیوه مطالعه و انتشار اخبار	فقدان منبع و سند خبری و تحلیلی

جدول ۲ تحلیل دال و مدلول پست اینستاگرامی بازیگر زن سینما در مورد اعتراضات سال ۱۴۰۱

۱-۳-۳- نمایشی کردن سیاست

یکی از سلبریتی‌ها سعی نموده تا با انتشار پستی از زندگی و تفریحاتش و نمایش زندگی شخصی خود اقدام به تأثیرگذاری در مخاطبانش نماید. وی در توضیح این پست سعی نموده تا با مقایسه جامعه ایران با چین و توسعه کشور نام برده بدون هیچگونه تخصص در حوزه اقتصاد، جامعه‌شناسی، سیاست و غیره اقدام به دیگرسازی نماید. این شخص مشهور تلاش نموده تا با دیگرسازی نشان دهد که جامعه ایران یک جامعه متفرق، تجزیه شده و بدون تعهد می‌باشد. همچنین از سوی دیگر، وی جامعه چین را مثال می‌زند که با تعهد اجتماعی به توسعه دست یافته است ولی با توجه به عدم آگاهی کافی این سلبریتی ما شاهد آن هستیم که حاصل رشد و تمکن مالی خود را کنش فردی تلقی می‌کند و شهروندان را به بی‌دست و پا بودن متهم می‌نماید. در نهایت می‌توان گفت که کنشگری مجازی این سلبریتی بیش از آن که مولد، سازنده و مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی باشد، یک عمل ضد اجتماعی است که باعث می‌گردد تا نوع نگرش شهروندان به مسئله توسعه سیاسی و اجتماعی تحت تأثیر اقدامات منفی قرار گیرد؛ زیرا که این فرد نامور برخلاف ادعای خود، بر فردگرایی صحنه می‌گذارد و تعهد اجتماعی را نادیده می‌گیرد که این امر در جوامع در حال توسعه باید به صورت همزمان و در هر دو بعد توسعه اقتصادی و سیاسی و به صورت مسئولانه باشد.

تصویر ۳ پست اینستاگرامی بازیگر سینما در مورد اقتصاد و توسعه در جامعه ایرانی

بدین ترتیب با تحلیل کلی نشانه‌شناسی این تصویر به این نتیجه می‌رسیم که با نادیده گرفتن مقتضیات، ویژگی‌ها و شرایط و نحوه گذار به توسعه سیاسی توسط این شخص، وی تنها درصدد آن است تا خود را به عنوان یک الگو و گروه مرجع نشان دهد و سیاست را به سیاست‌نمایشی تبدیل نماید. از آنجا که سیاست به نمایش تبدیل می‌شود نه تنها که موجب توسعه در ابعاد سیاسی- اجتماعی خود نمی‌گردد بلکه برانگیزاننده ناامیدی و حتی در مواردی باعث انزجار شهروندان می‌گردد که همین امر می‌تواند روند توسعه سیاسی را متوقف یا کند نماید.

مدلول	دال
<p>سلبریتی حاضر در این پست، به یاری نمایش تصویری رفاه و فرصت اقتصادی که از آن برخوردار است تلاش نموده است تا با تأکید بر موفقیت خود در عرصه زندگی اقتصادی و فردی، شادکامی خود را محصول متمایز بودن از ساختارهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جامعه ایران بداند. جامعه‌ای که به باور این سلبریتی زن عرصه نمایش به سبب فقدان اراده و عرضه نتوانسته‌اند در زندگی شخصی خود به موفقیت مشابهی نظیر این زن دست پیدا کنند، به سبب فقدان تعهد و حمایت اجتماعی شایسته سرزنش هستند و در نهایت همین ضعف‌ها باعث تمایز منفی آنان و در نهایت تبدیل شدن مردم ایران به دیگری در نگاه این سلبریتی شده است.</p>	<p>در این پست اینستاگرامی پوشش آزادانه و غربی بر روی عرشه یک کشتی تفریحی دال تصویری پیام است.</p>

جدول ۳ تحلیل دال و مدلول در پست اینستاگرام سلبریتی سینما در خصوص اقتصاد و توسعه در ایران

۱-۳-۴- جایگزینی نظام پادشاهی با جمهوری اسلامی

در هنگام اعتراضات سال ۱۴۰۱ رضا پهلوی طی یک گفتگوی خبری که در تاریخ ۲۶ دی (۱۶ ژانویه) از شبکه من و تو پخش شد، با اشاره به احتمال دیدار و مذاکره با شخصیت‌های سیاسی برای ارائه برنامه یا پروژه به همراه افرادی که او آنان را افراد همسو خواند مدعی شد که اگر او و تیم همراهانش بخواهند کاری کنند نیازمند آن هستند که از یک مبنای مقبولیت و مشروعیت داخلی برخوردار باشند. از این رو برخی از سلبریتی‌ها، اقدام به انتشار

تصویری از یک شخص نمودند که دست به سینه است و کارزار اینترنتی "من وکالت می‌دهم" را در حمایت از رضا پهلوی به راه انداختند.

تصویر ۴ عکس نمادین منتشر شده در صفحه سلبریتی مرد در مورد نقش‌آفرینی رضا پهلوی

اما از آنجایی که این اقدام نمایی از روی عدم تخصص و آگاهی کافی این سلبریتی‌ها از دانش سیاست بود می‌توان در نگاه اول به موضوع پی برد که هیچ یک از دموکراسی‌ها و نظام‌های انتخاباتی در جهان، مسئله نمایندگی از طریق اعطای وکالت را قبول ندارند و فقط بر انتخابات آزادانه و رقابت تأکید دارند. دومین مطلب که در اینجا به شدت نمایان است انتخاب یک رهبر به عنوان پادشاه و برپایی نظام پادشاهی و سلطنتی به جای نظام جمهوری از طریق انقلاب است که این امر در مقابل روند توسعه سیاسی می‌باشد. سومین مطلب که باید بدان اشاره نمود آن است که انقلاب‌ها نیز به دلیل این که از پایین به بالا و از سمت مردم و توده‌ها انجام می‌گیرد، هرچند که در ابتدا تا مدتی باعث توسعه سیاسی و گذار به دموکراسی می‌شوند اما در ادامه در مسیری حرکت می‌کنند که موجبات دیکتاتوری و استبداد و تضییع روند دموکراتیزاسیون را فراهم می‌کنند و موانعی جدی را در مسیر آن قرار می‌دهند.

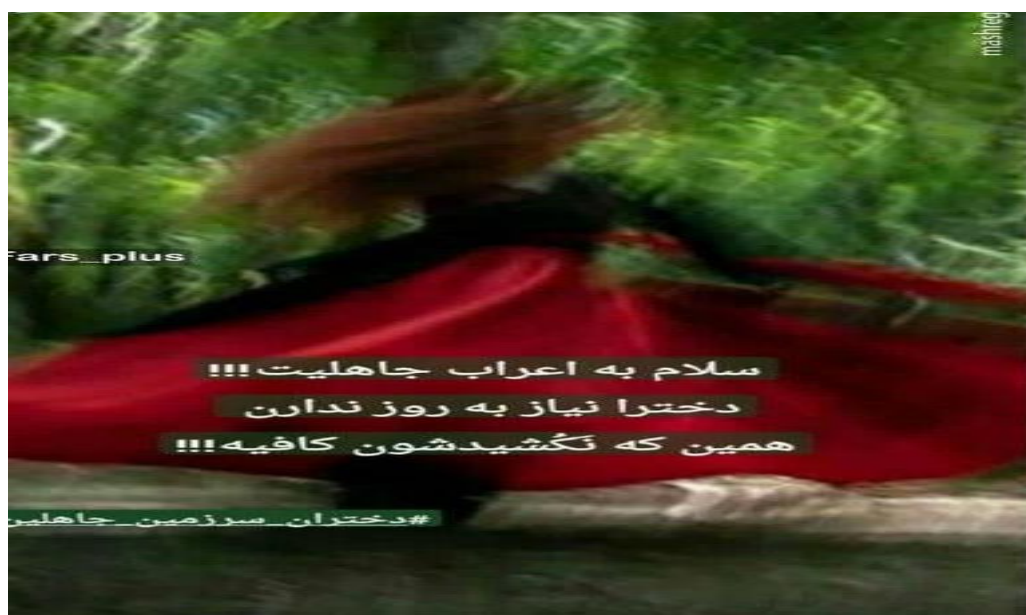
مدلول	دال
-------	-----

<p>پذیرش رضا پهلوی به عنوان رئیس حکومت آینده</p> <p>دوران شکوه از دست رفته</p> <p>ضرورت بازگشت به اقتدار رضاشاهی در ایران</p> <p>تلاش برای نشان دادن انجام خدمت خاندان پهلوی به مردم و از بین بردن مصائب و مشکلات</p>	<p>عکس پیوستن به هشتگ من وکالت می‌دهم</p> <p>لوگوی پرچم شیر و خورشید</p> <p>کراوات و دست به سینه بودن</p> <p>نحوه‌ی ادای احترام به شکل دست به سینه</p>
---	--

جدول ۴ توضیح دال و مدلول پست اینستاگرامی سلبریتی‌ها در خصوص نقش‌آفرینی رضا پهلوی

۱-۳-۵- انحراف جنبش‌های اجتماعی

یکی از بازیگران مرد فعال در حوزه سینما و تلویزیون در واکنش به خبر تلاش مجلس شورای اسلامی و دولت جمهوری اسلامی ایران برای تصویب قوانین بازدارنده در زمینه اقدامات هنجارشکنانه برخی از بانوان برای کنار گذاشتن حجاب به انتشار تصویری بدون حجاب از رقص یک دختر ایرانی پرداخته است. در این تصویر که در اصل به عنوان یک ویدئو در شبکه اجتماعی اینستاگرام از سوی این بازیگر منتشر شده است شاهد رقص یک دختر جوان هستیم که در پس زمینه آن یک فضای سبز و مشجر (احتمالاً در یک پارک عمومی) قرار دارد. همزمان دختر از پوشش دامن به رنگ قرمز استفاده کرده است که در ترکیب با پس‌زمینه سبز تصویر و موهای افشان این خانم یک نماد از سرزندگی و نشاط نسل جوان می‌تواند باشد. به بیان دیگر، احتمالاً در ناخودآگاه این سلبریتی مرد یک تصویر قراردادی از شادابی و زندگی وجود داشته است که تلاش شده است این تصویر به یاری صحنه رقص این دختر جوان ایرانی به تصویر کشیده شود.

تصویر شماره ۵ واکنش سلبریتی مرد به اخباری در مورد مبارزه با بی‌حجابی

در اینجا شاهد آن هستیم که این فرد نامور برای نمایش رویکرد خود به انتخاب‌های سیاسی‌ای که در جامعه وجود دارد تلاش نموده تا از تصویر زنان بهره گیرد و به این ترتیب به نمایش جهت‌گیری سیاسی خود در برابر دو قطبی ایجاد شده در جامعه ایران در حوزه حجاب و سیاست‌های مرتبط با آن بپردازد. از این رو، وی از نشانگان فرهنگی، زبانی و تصویری بهره می‌جوید تا نشان دهد که در مواجهه با سیاست‌های تقنینی در حکومت جمهوری اسلامی ایران از یک تمایز با کسانی برخوردار است که حامی حکومت هستند و به نوعی خود را حامی جنبش‌های زنان نشان دهد.

در این داده، این سلبریتی با انتشار پست یک دختر در حال رقص سعی نموده است از یک سو تا با نمایان‌سازی دوگانگی و دو قطبی بودن فضای جامعه ایرانی و تعمیق شکاف دولت-ملت، خود را در کنار خیل عظیم طرفدارانش قرار دهد و به نوعی خودش را طرفدار آزادی زنان و اختیاری بودن حجاب نشان دهد. همچنین از سوی دیگر می‌توان گفت که این شخص مشهور با انتشار این تصویر درصدد آن بوده تا خود را به عنوان طرفدار جنبش‌های زنان در ایران نشان دهد که یکی از خواسته‌های بسیار سطحی آنان آزادی در انتخاب حجاب است. بنابراین می‌توان درخصوص انتشار این تصویر از سوی سلبریتی مذکور که طرفداران بسیاری نیز در فضای مجازی دارد این‌گونه نتیجه گرفت که وی جهت تأثیرگذاری بیشتر در میان شهروندان و به‌ویژه بانوان در ابتدا تلاش کرده تا با نشان دادن دو قطبی بودن جامعه و تعمیق شکاف دولت-ملت، به اختلاف دیدگاه‌ها میان شهروندان و مسئولان دامن زند. از این رو با تأکید بر اختیاری نمودن حجاب و مخالفت بانوان با حجاب اجباری، خود را حامی آنان و جنبش‌های زنان و حتی در موارد ناجنبش‌ها، نشان دهد. اما باید به این نکته اساسی توجه نمود که موضوع و مسئله حجاب از خواسته‌های بسیار سطحی جنبش‌های زنان در ایران می‌باشد. این جنبش‌ها خواسته‌های عمیق و معناداری همچون حضانت فرزندان، حق طلاق، حق خروج از کشور را دنبال می‌کنند، اما این سلبریتی مرد درصدد آن است تا با نشان دادن خواسته سطحی این جنبش‌ها در فضای مجازی و در صورت تحقق این خواسته در جامعه، خود را به عنوان قهرمان نشان دهد که به خواسته‌ها و تقاضاهای جنبش زنان، جامه عمل پوشانده است؛ اما این در حالی است که هرچند خواسته‌های سطحی این جنبش‌ها حل و فصل می‌شوند اما به دلیل حواس‌پرتی و غفلت از سایر تقاضاهای اصیل، به نوعی به ابتذال کشیده می‌شوند.

در نهایت می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که حضور و مداخله این دست از سلبریتی‌ها در سیاست و جنبش‌های مختلف اعم از زنان، کارگران، زیست محیطی و غیره هرچند، برخی از خواسته‌های سطحی آنان را برطرف می‌نماید اما سرانجام به دلیل غفلت از خواسته‌های اصیل آنان باعث ابتذال این جنبش‌ها می‌گردد. از آنجایی که جنبش‌ها یکی از پایه‌های توسعه سیاسی در جوامع در حال توسعه هستند، این امر منجر به آن می‌گردد تا روند دموکراتیزاسیون با مشکلاتی مواجه گردد و فرایند توسعه سیاسی مختل گردد.

مدلول	دال
رویکردهای سیاسی و اجتماعی معاصر در قبال زنان ایرانی	جاهلیت
پیروان رویکردهای اسلامی نسبت به حجاب اسلامی	اعراب
ایران در دوره معاصر	سرزمین جاهلین
رنگ‌های نشاط، زندگی و آزادی در ایران	رنگ‌های سبز و قرمز
آزادی زنان در ایران	موهای افشان دختر
آزادی و شور زندگی در میان جوانان	رقص

جدول ۵ تحلیل دال و مدلول پست اینستاگرام سلبریتی مرد در مورد سیاست دولت در مورد حجاب

۱-۳-۶- تضييع حقوق شهروندی از طريق ترغيب کشورهای غربی به اعمال تحريم‌های مضاعف عليه ايران

به دنبال خروج ایالات متحده از برجام در سال ۱۳۹۷، تمام تحريم‌هایی که پيش از اين در راستای معاهده برجام از سوی آمریکا لغو شده بودند دوباره اجرایی شد و همزمان مجموعه متنوعی از تحريم‌های جديد نیز از سوی دولت آمریکا برای ایجاد تغيير در رفتار سياست خارجی جمهوری اسلامی ايران تعيين و برای اجرا به نهادهای مختلف زیر نظر دولت آمریکا ابلاغ شد. تأثيرات مخرب تحريم‌ها بر اقتصاد ايران و معيشت شهروندان ایرانی باعث بروز تنش‌ها و اختلافاتی در میان موافقان و مخالفان تحريم‌های آمریکا عليه ايران گرديد. در حالی که تعدادی از سلبریتی‌های داخلی و خارجی به شدت با این تحريم‌ها مخالفت کردند و از تأثیر زیان‌بار آنها بر زندگی شهروندان ایرانی سخن گفتند، برخی دیگر از سلبریتی‌های مشهور ایرانی به صورت علنی به پشتیبانی از تحريم‌های آمریکا عليه ايران پرداختند. یکی از این چهره‌ها، بازیگر زن مشهوری بود که حضور فعالی در آثار سینمایی و تلویزیونی در خارج از کشور داشت و از شهرت بسزایی در نزد مخاطبان داخلی و خارجی برخوردار بود. این سلبریتی سینمایی در یک مصاحبه زنده تلویزیونی که فیلم آن در همه رسانه‌های اجتماعی و از جمله در صفحه اجتماعی خودش در اینستاگرام نیز منتشر شد، به حمایت از تحريم‌های آمریکا جهت کوتاه آمدن جمهوری اسلامی از مواضع خود پرداخت و بر ضرورت گسترش آنها تأکید کرد.

نظر هنرپیشه ایرانی-بریتانیایی و "فعال حقوق بشر" درباره آسیب تحریم های اقتصادی به مردم: این تحریم های اقتصادی مثل شیمی درمانی است با هدف نابود کردن سرطان اما به باقی بدن هم آسیب میرساند. ۱/۳

Show this thread

تصویر ۶ فیلم مصاحبه سلبریتی زن سینما در حمایت از تحریم های بیشتر علیه ایران

در این تصویر شاهد آن هستیم که این سلبریتی سعی نموده است تا از طریق عادی سازی و قبح زدایی، تأثیرات منفی و زیان بار تحریم ها را بپوشاند و به عادی سازی آنان پردازد و آن را به عنوان یک نسخه درمانی برای رشد و شکوفایی و توسعه ایران در همه جوانب خود، بیچد. بنابراین می توان اینگونه نتیجه گرفت که این سلبریتی سعی نموده تا با استفاده از تکنیک ابتذال شر و عادی سازی تحریم ها، مقامات غربی را مجاب نماید که تحریم های بیشتری را به بهانه های حقوق بشری، موشکی، هسته ای و غیره بر علیه ایران و شهروندانش تحمیل نمایند تا نظام جمهوری اسلامی سیاست های خود در قبال حجاب را تغییر دهد و از این طریق محبوبیت و طرفداران بیشتری بخصوص در میان برخی از بانوان و قشر جوان کسب نماید. هرچند که تحریم می تواند آثار مثبتی را در زمینه خودکفایی داشته باشد، اما این فقط یک روی سکه است و روی دیگر آن افزایش هزینه ها، مشکلات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و غیره است که به طور کامل در زندگی هر ایرانی قابل لمس می باشد. از این رو این سلبریتی در تلاش است تا با نشان دادن خود در ظاهر به عنوان حامی مردم و بعضی از مخالفان داخلی، نه تنها با اقداماتش حقوق شهروندی مردم را از طریق وضع تحریم ها از بین می برد، بلکه این تحریم ها می تواند باعث انزوای ایران در جامعه جهانی گردد.

مدلول	دال
تحریم اقتصادی	شیمی درمانی
حکومت جمهوری اسلامی	سرطان
شهروندان ایرانی	سلول‌های سالم

جدول ۶ دال و مدلول در گفتمان سلبریتی زن در مورد تحریم اقتصادی ایران

همچنین علاوه بر مطالب فوق‌الذکر، در ادامه به برخی از مهم‌ترین دلایل مداخله سلبریتی‌ها در عرصه سیاست‌ورزی ایران اشاره خواهیم نمود:

شماره	عوامل ظهور و مداخله سلبریتی‌ها در سیاست ورزی ایران	دلایل مداخله سلبریتی‌ها در سیاست
۱	ناکارآمدی روشنفکران کلاسیک	تغییر گروه‌های مرجع شهروندان
۲	ظرفیت‌های بسیج‌گری	سرمایه اجتماعی مجازی
۳	خستگی جامعه از بحث‌های عمیق و بی‌نتیجه	بازنمایی مسائل اجتماعی
۴	ناکارآمدی نخبگان در قدرت	شناسایی به عنوان رهبران فکری جامعه
۵	برآمدن نسل‌ها و مطالبات جدید	همزادپنداری با اقشار مختلف جامعه
۶	ظرفیت‌های توسعه سیاسی از مسیر توسعه اجتماعی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حساسیت‌زایی به مسائل مختلف اجتماعی
۷	جهانی شدن	رشد چشمگیر رسانه‌های جمعی در زندگی سیاسی - اجتماعی شهروندان

جدول ۷ برخی دلایل ظهور و بروز سلبریتی‌ها در عرصه سیاست‌ورزی ایران

نتیجه‌گیری

با پیشرفت روزافزون و شگرف فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی شاهد حضور چشمگیر رسانه‌های فراگیر و به-خصوص شبکه‌های اجتماعی در ابعاد مختلف زندگی شهروندان می‌باشیم. از این رو با توجه به رسانه‌ای شدن بیش از پیش جوامع، افراد جهت دستیابی به شهرت و تأثیرگذاری بر جنبه‌های مختلف زندگی سیاسی - اجتماعی اقدام به

فعالیت گسترده در این رسانه‌ها و به‌ویژه اینستاگرام نموده‌اند تا از طریق همزاد پنداری و بیان عقاید و خواسته‌های دیگران بتوانند طرفداران زیادی را به خود جلب نمایند. بنابراین سلبریتی‌ها با توجه به فراهم شدن زیرساخت‌های ارتباطی سعی نمودند تا با مداخله در ابعاد مختلف زندگی سیاسی- اجتماعی از مجرای شبکه‌های اجتماعی نسبت به قبل بر شهرت خود بیفزایند؛ اما از آنجا که بسیاری از سلبریتی‌ها دانش و آگاهی کافی در حوزه‌های خارج از حیطه تخصصی خود ندارند و از سوی دیگر طرفداران بالقوه زیادی دارند که می‌توانند در مواقع حساس و حیاتی بالفعل شوند، مداخلات آن‌ها در حوزه‌های مذکور نه تنها پیامدهای مثبت و کارآمد برای شهروندان به همراه نداشته است، بلکه منجر به ایجاد موانعی در این مسیر گشته است. با توجه به مطالب فوق‌الذکر می‌توان چنین نتیجه گرفت که سلبریتی‌ها از یک سو به دلیل جذابیت در نوع زندگی شخصی، تفکرات و همسو بودن با آحاد جامعه و از طرف دیگر به دلیل وجود شکاف میان دولت و جامعه و عدم اعتماد سیاسی شهروندان به مسئولین، جایگاه ویژه‌ای کسب نمودند. اما آنان با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌هایی همچون مرجعیت یافتن در نزد افکار عمومی و سرمایه اجتماعی مجازی و غیره که دارند، اقدام به مداخله در مسائل غیر تخصصی خود از جمله دخالت در حوزه‌های سیاسی- اجتماعی که دانش و تخصص کافی ندارند، می‌نمایند. مطابق این دیدگاه به این نتیجه می‌رسیم که هدف سلبریتی‌ها از این اقدام، حواس‌پرتی عموم جامعه از پایه‌های اصلی توسعه سیاسی همچون مشارکت سیاسی، تحزب، جامعه مدنی، بوروکراسی نوین و غیره است؛ زیرا که آنان درصدد آن هستند تا با وارونه نمودن و جایگزینی مسائل اصلی گذار به توسعه سیاسی با مسائل سطحی آن همچون آزادی بیان و حقوق شهروندی در سطح حجاب اختیاری و ورود به ورزشگاه و اجرای موسیقی به دنبال آن هستند تا در صورت تحقق، به عنوان قهرمان شناخته شوند. بنابراین می‌توان با کمی تعمق و توجه بیشتر دریافت که این قشر از جامعه به دلیل عطش محبوبیت و شهرت روزافزون و عدم دانش کافی در حوزه‌های مختلف زندگی سیاسی- اجتماعی، مداخله آنان در جنبه‌های مختلف سیاست، نه تنها فرایند توسعه سیاسی و گذار به دموکراسی حداکثری را تسهیل نمی‌نماید، بلکه موانعی جدی را در این مسیر به وجود می‌آورند. به همین جهت می‌توان گفت که سلبریتی‌ها به دنبال نمایش افکار و آراء و کسب محبوبیت بیشتر برای خود به هر قیمتی هستند؛ همین قضیه منجر به آن می‌گردد تا آنان جهت دستیابی به منافع خود، سیاست را به سیاست‌نمایشی و دموکراسی را به شهره‌پروری تبدیل نمایند تا بتوانند در عرصه‌های مختلف قدرت، سیاست، اقتصاد، فرهنگ، هنر، جامعه و غیره جایگاه ویژه‌ای کسب نمایند.

منابع

منابع فارسی:

الف) کتاب‌ها:

۱. احمدی، علی، (۱۳۹۷)، "قطبی سازی، هواداری تعصب آمیز و انتشار اخبار زرد در شبکه‌های اجتماعی در دوران انتخابات میان دوره‌ای ۲۰۱۸ میلادی آمریکا"، فرهنگ و رسانه، شماره ۲۸، پاییز، صص ۱۵۸-۱۴۵.
۲. ازکیا، مصطفی. (۱۳۹۲). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی توسعه روستایی، تهران: انتشارات اطلاعات.
۳. بشیریه، حسین. (۱۳۹۱). موانع توسعه سیاسی در ایران، چ ۲. تهران: گام نو.
۴. چندلر، دانیل، (۱۳۸۶)، مبانی نشانه‌شناسی، ترجمه مهدی پارسا، تهران: انتشارات سوره مهر.

۵. سوسور، فردیناندو، (۱۳۷۸)، دوره زبان‌شناسی عمومی، ترجمه کوروش صفوی، تهران: هرمس.
۶. سیف‌زاده، سیدحسین. (۱۳۹۲). نظریه‌های مختلف درباره راه‌های گوناگون نوسازی و دگرگونی سیاسی، چ ۲. تهران: نشر قومس.
۷. قوام، عبدالعلی. (۱۳۹۰). توسعه سیاسی و تحول اداری، چ ۲. تهران: نشر قومس.
۸. مهدی‌زاده، سیدمحمد، (۱۳۹۲)، نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی، چاپ سوم، تهران: همشهری
- (ب) مقالات:
۱. آذرشب، محمدتقی؛ آسوده، رضا. (۱۳۹۸). "جایگاه جامعه مدنی در توسعه سیاسی"، فصلنامه راهبرد سیاسی، ۸ (۳)، بهار، صص ۱۰۵-۹۱.
۲. حیدری، علی؛ رضایی، علیرضا؛ صالحی نجف‌آبادی، عباس. (۱۳۹۸). "توسعه سیاسی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت نقش شوراهای اسلامی و مشارکت شهروندی"، جستارهای سیاسی معاصر، ۱۰ (۱)، بهار، صص ۵۰-۲۷.
۳. صادقی، جواد؛ فتحی، ابراهیم، (۱۴۰۱)، "بازنمایی کرونا در بستر تلگرام شبکه‌های فارسی زبان داخلی و ماهواره-ای (مطالعه تطبیقی کانال‌های خبرگزاری صداوسیما، صدای آمریکا و من و تو)"، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، سال بیست و نهم، شماره ۱، پیاپی ۱۰۹، صص ۱۲۹-۹۱
- منابع لاتین:

A) Books:

1. Blackshaw, T and Crawford, G (2009), *The Sage Dictionary of Leisure Studies*. Sage.
2. Curtin, B, (2009), *Semiotics and Visual Representation*. Semantic Scholar.

Analyzing the Place of Artists in the Political Development of Iran after the Islamic Revolution (2005- 2023)

Javad Biglari

Ph.D Student in Political Sociology, Faculty of Social Sciences, Razi University.
Corresponding Author*

Seyed Shamseddin Sadeghi

Associate of Political Science. Razi University.

Masoud Akhavan Kazemi

Professor Department of Political Science. Razi University.

Abstract

With the expansion of social networks, celebrities have reflected the various concerns of the people through the mentioned media in recent years. This issue leads to the influence of this section of the society in the process of political development and creates obstacles in the process of democratization. The question is, what role and place have celebrities played in the political development of Iran after the Islamic Revolution? In response, the hypothesis was raised that due to the influence of figures and the celebrity of politics in the Islamic Republic, this group can pose challenges in the process of political development. Using the semiotics approach, the present article uses the posts and stories of celebrities that have been purposefully selected on the Instagram platform to show the weakening of the democratization process due to the role of celebrities in He has studied politics and by applying a descriptive-analytical qualitative method and citing library documents and sources, the effects of stars' intervention in the erosion process of political development have been analyzed. The purpose of this research is to show the role and position of celebrities in weakening the process of political development and celebritization of politics. The findings of the research indicate that their interventions in various political-social issues may bring positive and superficial results in the future, but ultimately they will disrupt the process of political development and democratization.

Key Words: Political Development, Celebrity, Semiotics, Celebritization of Politics, Social Networks.

